

**MILLIY G'OYA VA
O'ZBEKISTONNING
TARAQQIYOT
STRATEGIYASI**

TOSHKENT IRRIGATSIYA VA QISHLOQ XO‘JALIGINI
MEXANIZATSIYALASH MUHANDISLARI INSTITUTI

O‘ZBEKISTON FAYLASUFLARI MILLIY JAMIYATI

**MILLIY G‘OYA VA
O‘ZBEKISTONNING TARAQQIYOT
STRATEGIYASI**

O‘quv qo‘llanma

«O‘zbekiston faylasuflari milliy jamiyati» nashriyoti
Toshkent – 2019

UO‘K: 323(575.1)(072)
KBK 66.33(50‘)
M 50

Q. Nazarov va boshq.

M 50 Milliy g‘oya va O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi [Matn]: o‘quv qo‘llanma. Q.Nazarov, A.Safarov, A.Rahmonov, K.Haydarov, N.Alimuxamedova, D.O‘rinboyev, B.Qandov, – T.: «O‘zbekiston faylasuflari milliy jamiyati» nashriyoti, 2019. – 236 bet.

UO‘K: 323(575.1)(072)
KBK 66.33(50‘)

Ushbu o‘quv qo‘llanmada mamlakatimiz taraqqiyoti uchun muhim bo‘lgan milliy g‘oya va O‘zbekistonning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish strategiyasining mazmun-mohiyati, xalqimizning o‘ziga xos taraqqiyot yo‘lidan sobitqadamlik bilan borayotgani, bu borada qanday islohotlar va amaliy chora-tadbirlar amalga oshirilayotgani, ularning ilmiy-nazariy asoslari va amaliy jihatlari yoritib berilgan.

Qo‘llanma O‘zbekiston faylasuflari milliy jamiyati ilmiy-uslubiy kengashi (6-sonli bayonnoma, 2018-yil 17-dekabr) hamda Toshkent irrigatsiya va qishloq xo‘jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti «Ijtimoiy fanlar kafedrası» qaroriga (11-sonli bayonnoma, 2018-yil 24-dekabr) ko‘ra nashrga tavsiya etilgan.

Taqrizchilar:

H. Hamidov – t.f.d., professor

S. Choriyev – f.f.d., professor

ISBN 978-9943-5490-0-5

K I R I S H

Tarixiy tajriba shundan dalolat beradiki, muayyan jamiyat taraqqiyot jarayonida bir bosqichdan ikkinchi bosqichga o'tishida turmushning barcha sohalarida, xususan iqtisodiyot, ijtimoiyot va siyosatida bo'lgani kabi, g'oyaviy-mafkuraviy sohada ham muayyan muammolarni hal qilish zarurati paydo bo'ladi. Chunki o'ziga xos yangi davr, sharoit, vaziyat an'anaga aylanib qolgan g'oyalar, qarashlar, munosabatlarni o'zgartirmasdan, ma'lum mafkuraga asoslanmasdan yangi maqsadlar sari qadam tashlay olmaydi. Bu esa yangi g'oya, yangicha qarash, munosabat, mafkurani ishlab chiqishni talab etadi.

Shu bilan birga, har bir jamiyat tarixida shunday burilish davrlari bo'ladiki, unda taraqqiyot yo'lidan borayotgan xalqlar taqdiri uchun nihoyatda muhim strategik maqsadlar va muayyan rivojlanish bosqichiga xos ustuvor tamoyillarni aniqlash hayotiy ehtiyojga aylanadi.

Tajriba aynan ana shunday davrlarda ushbu ehtiyojni zukkolik bilan angelaydigan, voqealar rivojini oldindan ko'rib, zamon talblariga munosib javob bera oladigan va o'z taraqqiyot strategiyasini amalga oshirish yo'lidan sobitqadamlik bilan bora oladigan xalqlargina ko'zlagan maqsadlariga yetishi mumkinligidan dalolat beradi. Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning 2017-yil 7-fevraldagi «O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida»gi Farmoni¹ ushbu hayot haqiqatini va hozirgi davr talablarini yaqqol ifodalaydi.

Bugungi kunda ushbu Farmon va u bilan tasdiqlangan Harakatlar strategiyasining mazmun-mohiyatini yoshlarimiz qalbi va ongiga singdirish, bu boradagi targ'ibot va tashviqot ishlarining samaradorligiga erishish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Mazkur

¹ «O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida» O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. – Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari to'plami, 2017-yil, 6-son.

kitobda ana shu tarixiy hujjatlarning nazariy va amaliy masalalariga alohida e'tibor qaratildi.

Ma'lumki, O'zbekiston 1991-yilda o'z mustaqilligini qo'lga kiritgandan so'ng o'z taraqqiyot yo'lini tanlab oldi. Bugun bosib o'tilgan ana shu yo'l, erishilgan yutuq va natijalarga xolisona baho berib aytish mumkinki, islohotlarning ushbu tadrijiy yo'li tanlab olingani tufayli xalqimizni og'ir oqibatlariga olib kelishi mumkin bo'lgan iqtisodiy va ijtimoiy to'fonlardan asrab qolindi.

Shu bilan birga, istiqlol yillarida o'sish sur'atlariga erishilgani, jamiyatimizda iqtisodiy, ijtimoiy, siyosiy barqarorlik ta'minlangani, uning ma'naviy-ma'rifiy negizlari mustahkamlangani, umuman jamiyat hayotining barcha sohalarida amalga oshirilayotgan yangilanish va o'zgarishlar, mamlakatni modernizatsiya qilish yo'lidagi dadil qadamlarimiz dunyo jamoatchiligi, nufuzli xalqaro tashkilotlar tomonidan e'tirof etilmoqda.

Mazkur kitobda milliy g'oya va yurtimizning rivojlanish strategiyasi, so'nggi yillarda jamiyatimizda demokratik islohotlarni amalga oshirish, mamlakatni yangilash va modernizatsiya qilish borasida erishilgan yutuq va natijalar tahlil etilgan. Shu asosda «Milliy g'oya va O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi» o'quv kursining maqsadi va vazifalari, asosiy mavzularining mazmun-mohiyatini yoritish, uni o'rganishning ahamiyatini ko'rsatib berishga harakat qilingan.

Mustaqillikning ilk kunlaridan boshlab mamlakatimizda ijtimoiy yo'naltirilgan bozor iqtisodiyotiga asoslangan ochiq demokratik davlat barpo etish va fuqarolik jamiyatini shakllantirishda amalda o'zini to'la oqlagan islohotlarning mashhur besh tamoyili ishlab chiqildi va joriy etildi. Bugungi kunda ijtimoiy hayotdagi o'zgarishlar, shahar va qishloqlarimizning ko'rkamlashuvi, xalqimizning turmush tarzi farovonlashib borishi ushbu tamoyilning naqadar to'g'ri ekanini isbotlamoqda.

Mustaqillik davrida mazkur sohalarida erishilgan ulkan yutuq va natijalarni sarhisob qilib shu bilan birga, yutuqlarga mahliyo

bo‘lib qolmaslik, xotirjamlik kayfiyatiga berilmaslik hamda globalashuv va raqobat tobora kuchayib borayotgan bugungi zamonada dunyoda yuz berayotgan o‘zgarishlar jarayonida egallab turgan o‘rnimizni xolisona va tanqidiy baholash, hayot talablariga javob berish, davr bilan hamqadam bo‘lish, istiqboldagi ustuvor vazifalarni aniq-tiniq belgilab olish va ularni amalga oshirish bo‘yicha izchil choralarni ko‘rish masalalariga ham kitobda keng o‘rin berilgan.

To‘plamda Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning 2017-yil 7-fevraldagi «O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasi to‘g‘risida»gi Farmoni u bilan tasdiqlangan Harakatlar strategiyasining mazmun-mohiyati va asosiy yo‘nalishlariga alohida ahamiyat qaratilgan. Ayni paytda, Prezidentimiz asarlarida ilgari surilgan g‘oya va xulosalar, taklif va tashabbuslar asosida davlat boshqaruvini demokratlashtirish, parlamentarizm va ko‘p partiyaviylik tizimlarini, fuqarolik jamiyatini takomillashtirishning iqtisodiy, ijtimoiy, siyosiy, huquqiy va ma‘naviy asoslarini mustahkamlash, axborot sohasini demokratlashtirish, so‘z va axborot erkinligini ta‘minlash, bozor islohotlarini chuqurlashtirish kabi masalalarga e‘tibor berilgan.

Xullas, «Milliy g‘oya va O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi» maxsus o‘quv kursini o‘rganishga bag‘ishlangan mazkur kitobga kiritilgan barcha mavzularda ana shu asosiy masalalarning mazmun-mohiyatiga alohida e‘tibor qaratish maqsadga muvofiqdir. Negaki, aynan ushbu mavzularda mlakatimiz rivojlanish strategiyasining maqsadi, asosiy yo‘nalishlari va dolzarb vazifalarini belgilaydi, mazkur o‘quv kursini o‘rganishning ahamiyatini yaqqol ko‘rsatadi. Bu borada mustaqil taraqqiyot yillarida hayotimiz sifati, mamlakatimiz qiyofasida qanday o‘zgarishlar yuz berayotgani, erkin demokratik davlat hamda fuqarolik jamiyatini barpo etish yo‘lida qanday yutuq va natijalar qo‘lga kiritilayotgani xususida fikr yuritish o‘quv kursining mazmun-mohiyatini ochib berishga xizmat qiladi.

1-mavzu. «Milliy g‘oya va O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi» maxsus o‘quv kursining predmeti, maqsadi va vazifalari

Mavzuning asosiy savollari. «Milliy g‘oya va O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi» kursining predmeti, maqsadi va vazifalari. O‘zbekistonning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish strategiyasining milliy g‘oya bilan uzviy bog‘liqligi. «Strateg» va «strategiya» tushunchalarining g‘oyaviy-ijtimoiy mazmuni. Mustaqillikni qo‘lga kiritish va uni mustahkamlash jarayonini o‘rganish zarurligi. Mustaqillik tafakkuri hamda yangi dunyoqarash shakllanishi va rivojlanishida ushbu o‘quv kursini o‘rganishning ilmiy-amaliy ahamiyati.

Mavzuning asosiy mazmuni. Biz bugun tarixiy davrda – istiqlol yillarida amalga oshirilgan islohotlarning samarasi to‘la-to‘kis namoyon bo‘layotgan, xalqimiz o‘z oldiga ezgu va ulug‘ maqsadlar qo‘yib, tinch-osoyshta hayot kechirayotgan, avvalambor o‘z kuchi va imkoniyatlariga tayanib, demokratik davlat va fuqarolik jamiyatini qurish yo‘lida ulkan natijalarni qo‘lga kiritayotgan bir zamonda yashamoqdamiz. Istiqlol yillarida yuqori o‘sish sur‘atlariga erishilgani, jamiyatimizda iqtisodiy, ijtimoiy, siyosiy barqarorlik ta‘minlangani, uning ma‘naviy-ma‘rifiy negizlari mustahkamlangani, umuman hayotning barcha sohalarida amalga oshirilayotgan yangilanish va o‘zgarishlar, mamlakatni modernizatsiya qilish yo‘lidagi dadil qadamlar dunyo jamoatchiligi, nufuzli xalqaro tashkilotlar tomonidan e‘tirof etilmoqda.

Ayni paytda Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev asarlarida ana shu tadrijiy jarayonning mazmun-mohiyati, xalqimizning ijtimoiy yo‘naltirilgan bozor iqtisodiyotiga asoslangan ochiq demokratik davlat va fuqarolik jamiyati barpo etish yo‘lida qanday yutuq va natijalarga erishayotgani, aholining ongi va tafakkuri qanday o‘zgarib borayotgani, jumladan, ma‘naviyat, fan va ta‘lim-tarbiya sohalaridagi islohotlarning maqsad-muddaolariga alohida

e'tibor qaratilgan. Ushbu asarlarda istiqloq arafasi va mustaqillik yillarida Respublikamizning Birinchi Prezidenti rahbarligida O'zbekistonning o'ziga xos taraqqiyot modelini tanlab olgani va bu yo'ldan sobitqadamlik bilan borayotgani, keng ko'lamli islohotlar va o'zgarishlarni amalga oshirilayotgani, ularning falsafiy va g'oyaviy omillari har taraflama chuqur yoritilgan.

Prezidentimizning tarixiy dalil va raqamlarga, teran ilmiy fikr va xulosalarga tayangan, mamlakatimizning mustaqil taraqqiyot yo'lini butun murakkabligi va keng qamrovi har tomonlama yoritilgan, demokratik islohotlar va fuqarolik jamiyatini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari va O'zbekistonning eng rivojlangan mamlakatlar qatoriga kirish istiqbollari ko'rsatib berilgan asarlari vatanimizning istiqloq tarixini va jamiyatimizning bugungi kundagi taraqqiyot bosqichlarini falsafiy o'rganishda, xususan mustaqillik falsafasining shakllanishi, rivoji bilan bog'liq masalalarni anglashda mustahkam nazariy asos bo'lib xizmat qilayotgani shubhasiz.

Shu bilan birga Prezidentimiz asarlarida uzoq muddatli strategik maqsadlarimizga erishish, ya'ni zamonaviy rivojlangan davlatlar qatoriga kirish, iqtisodiyotimizning barqaror o'sishini ta'minlash, hayot sifatini tubdan yaxshilash va jahon hamjamiyatidan munosib o'rin egallash borasidagi sa'y-harakatlarimizga xolisona baho berish, davlat va jamiyatimiz hayotida demokratik o'zgarishlarni yanada chuqurlashtirishning eng muhim ustuvor vazifalari belgilab berilgan.

Shu ma'noda, alohida ta'kidlash joizki, mamlakatimizda rivojlanib borayotgan ijtimoiy fanlar, jumladan «Milliy g'oya va O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi» o'quv kursining nazariy asoslari ham Prezidentimiz asarlarida o'z ifodasini topgan. Agar xalqimizning mustaqillikka erishish davri, istiqlolimizni qo'lga kiritish va uni muttasil mustahkamlash jarayoni qanday sharoitda kechgani haqida yaxlit va jiddiy falsafiy tahliliy tadqiqotlar kamligini, xususan haligacha O'zbekistonning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish strategiyasining shakllanishi va rivojlanish jarayonini maz-

kur asarlar asosida o'rganishga imkon beradigan darslik va o'quv qo'llanmalarning yo'qligini inobatga oladigan bo'lsak, mazkur yo'nalishdagi izlanishlarning ham ilmiy, ham amaliy ahamiyati yanada yaqqol ayon bo'ladi.

Bu borada avvalo, «strateg», «strategiya», «strategema» kabi tushunchalarning mazmun-mohiyatini chuqur bilib olish «Milliy g'oya va O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi» o'quv kursining nazariy asoslarini anglab olishda muhim ahamiyat kasb etishini alohida ta'kidlash joizdir.

«Strateg» (yunoncha «stratos» – lashkar, qo'shin, «ago» yetaklayman, boshqaraman, ergashtiraman) – Qadimgi Yunonistonda keng huquqlarga ega bo'lgan harbiy rahbar, lashkarboshi ma'nosini anglatadi. Hozirgi davrda «strateg» tushunchasining mazmuni ancha kengaygan va nafaqat harbiy, balki davlat boshliqlari va jamoat arboblari nisbatan ham qo'llaniladi.

«Strategiya» qadimgi davrda harbiy san'at sohasi, muayyan davlat harbiy doktrinasiga asosan shakllanadigan va harbiy siyosatning tarkibiy qismi tarzida talqin qilingan tushunchadir. Ilk lug'aviy ma'nosiga ko'ra strategiya qo'shinni, lashkarni boshqarishga oid bilimlar, harbiy ilm sohasi sifatida shakllangan bo'lsada, jahon falsafasi va insoniyat tafakkuri tarixida strategiyani maxsus fikrlash va tafakkur kuchi bilan raqibni yengish ilmi sifatida talqin qilish hollari uchraydi.

Hozirgi davrda jamiyat va davlat hayotining barcha sohalariga tatbiq qilinadi va keng qamrovli iqtisodiy, ijtimoiy, siyosiy va ma'naviy yo'nalishdagi dasturlar hamda rejalar majmuini anglatadi. Platonning «Davlat», Aristotelning «Siyosat», Forobiyning «Fozil odamlar shahri», Nizomulmulkning «Siyosatnoma», Amir Temurga nisbat beriladigan «Temur tuzuklari» kabi asarlar «Strategiologiya» fani tarixi va nazariyasida katta ahamiyatga ega bo'lgan.

Har bir jamiyat tarixida shunday burilish davrlari bo'ladiki, unda taraqqiyot yo'lidan borayotgan xalqlar taqdiri uchun dorilamon bo'lgan va muayyan rivojlanish bosqichiga xos strategi-

ya, ya'ni ustuvor tamoyillar hamda dolzarb vazifalarni aniqlash hayotiy ehtiyojga aylanadi. Tajriba aynan ana shunday davrlarda ushbu ehtiyojni zukkolik bilan anglaydigan va davr talablariga, voqealar rivojini oldindan ko'rib, javob bera oladigan xalqlar-gina ko'zlagan maqsadlarga yetishi mumkinligidan dalolat beradi. Prezidentimizning 2017-yil 7-fevraldagi «O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida»gi Farmoni ushbu hayot haqiqatini ifodalaydi.

Har qanday strategiya muayyan strategemalarga tayanadi. Ya'ni, strategemalar har bir strategiya uchun nazariy paradigma-lar rolini o'taydi. Bu jihatdan, «Strategema insonning aqlu idroki bilan boshqariladigan, muayyan maqsad va muddaolarga xizmat qiladigan va ularga erishish imkonini beradigan, rejali va chuqur o'ylangan xatti-harakatlari va faoliyati tayanadigan asosiy tushun-chani ifodalaydigan atamadir».

Ilm-fanda strategemalar tarixi Qadimgi Xitoy mutafakkir-lari Lao-tszi, Konfutsiy, Men-tszi va boshqalar merosi bilan bog'lanadi. Garchand Xitoy tilida «strategema» tushunchasi yo'q bo'lsada, uni xitoycha «tszi» iborasida nazarda tutilgan mazmun to'g'ri ifodalaydi, deb hisoblanadi. Ushbu iborani ustamonlik, aqllilik-ayyorlik, quvlik, deb tushunish mumkin. Bu borada Qa-dimgi Xitoy mutafakkiri Lao-tszi qarashlari asosida shakllangan dao falsafasi strategemali fikrlashning yorqin namunasidir. Unga ko'ra dao inson tug'ilganidan so'nggi nafasigacha bosib o'tadigan hayot so'qmog'i, umri bo'yi izlaydigan va harakatlari natijasida erishiladigan maqsadlarga olib boradigan yo'ldir. Har bir kishi bu yo'ldan borar ekan ana shu maqsadlarni to'g'ri belgilashi va ular tomon sobitqadamlik bilan borishi lozim. Bu yo'lda odamzod-ni yo'lidan adashtirishga, o'z yo'liga solishga intiladiganlar, chalg'itadiganlar bo'lishi tabiiy. Shu nuqtayi nazardan, Lao-tszi jamoaviy fikrni emas shaxsiy intilishni, jamoaviylikni emas in-dividuallikni, an'anaviylikni emas yangilanishni, konformizmni emas shaxsiy tashabbuskorlikni e'zozlaydi. «Strategema»ga ko'ra, o'zining nimaga qodirligini, o'z aqlu idrokining imkoniyatlarini

Bu tanishuv parchasidir. Asarning to'liq versiyasi
<https://kitobxon.com/oz/asar/3830> saytida.

Бу танишув парчасидир. Асарнинг тўлиқ версияси
<https://kitobxon.com/uz/asar/3830> сайтида.

Это был ознакомительный отрывок. Полную версию можно
найти на сайте <https://kitobxon.com/ru/asar/3830>